

Tavars:

„Man ir plāns, kā padarīt Latviju bagātu!”

Modes mākslinieku Dāvidu, kā vienmēr, interesē viss. Šoreiz viņam rūp, kāpēc Latvija slīgst atkritumos un kāpēc Zaļā partija līdz šim vilcinājusies ar iepakojuma depozīta sistēmas ieviešanu. Tāpēc sarunā ar Latvijas Zaļās partijas priekšsēdētāju Edgaru Tavaru Dāvids cenšas noskaidrot, kas vispār ir zaļais dzīvesveids un kā, pērkot pašmāju produktus, var panākt Latvijas uzplaukumu.

Kas šobrīd Zaļajā partijā ir visredzamākie cilvēki sabiedrībā? Raimonds Vējonis, Ingmārs Līdaka...?

Daudzi. To skaitā arī viņi. Šausmas! Atkal tās politiskās mēbeles. Jaunāku cilvēku nav? Uzskatu, ka, lai Latvija uzplauktu, pie varas jālaiž tikai jaunie. Citādi pilna Saeima un valdība ar komunistiem. Kā jūs gribat uzvarēt vēlēšanās?

Latvijas politikas lielākā problēma ir tā, ka par jauniem politiķiem sevi ik pa brīdim pasludina pavisam vecas un nolietotas mēbeles. Viens, piemēram, Jānis Bordāns, bijis piecās partijās, bet apgalvo, ka ir jauns politiķis. No citas puses, Zaļā partija tieši nodrošina šo līdzsvaru starp pieredzi un jauniem cilvēkiem. Cakša, Bergmanis – tie ir divi jauni, veiksmīgi zaļo ministri, jauni

cilvēki politikā. Uzskatu, ka, laikiem mainoties, arī partijai ir jāmainās. Pie mums nāk progresīvi jaunieši ar zaļo domāšanu, kas mācījušies labās skolās ārzemēs, kam ir pavisam cita pieeja sabiedriskajiem procesiem, kas ir ar pavisam citu attieksmi un aktivitāti.

Bet šobrīd pie varas ir tipi, kuriem vispār vajadzētu paklusēt, ne tikai būt valdībā. Kaut vai tas pats Jānis Dūklavs. Tas, kā viņš izteicās par to, ka neredz mētajamies tukšās pudeles, vispār bija kaut kas ārpus loģikas! Un jūs vēl esat vienā politiskajā apvienībā...

Man ar Dūklavu bija ļoti karstas un asas diskusijas iepakojuma depozīta sistēmas jautājumos. Viņu var saprast, viņš kā zemkopības ministrs aizstāv ražotāju intereses, sakot, ka šīs sistēmas ieviešana

būs uz ražotāju pleciem, ka cilvēki piemaksās par pudeli 17 centus, bet atpakaļ dabūs tikai desmit, un tos pašus – ne jau naudā, bet lielveikalu kuponā. Viņam ir daudz praktisku jautājumu. Taču es viņam saku: Jāni, pabraukājam mazliet apkārt, paskatāmies, kā izskatās pie lielo pārtikas ķēžu mazākajiem veikaliem pavasarī – visas grāvmāles un vārtrūmes pilnas ar tukšajām skārdenēm, PET alus dvīlītenēm un cita lētā alkohola pudelēm. Vietējie zūpas, kur dzer, tur nomet tukšo taru. Ja dzērājs par savām izdzertajām un atpakaļ nodotajām pudelītēm varēs nopirkt vēl vienu pilnu vietā, viņš nekad tās ārā nemetīs!

Bet tikmēr Latvija slīgst šo izdzerto pudeļu atkritumos. Taisi cik lielas talkas gribi, nākamajā pavasarī atkal visur mētāsies atkritumi.

Es viennozīmīgi esmu par depozīta sistēmu, lai arī pirms četriem gadiem biju pavisam citās domās. Kāpēc? Tāpēc, ka tajā laikā mēs ļoti aktīvi investējām dalīto atkritumu šķirošanas līnijās un poligonos, aicinājām cilvēkus šķirot atkritumus. Taču tagad es redzu, ka šī sistēma līdz galam nestrādā, ka ir daļa cilvēku, kam nav motivācijas šķirot atkritumus, ka viņi labāk nomet izdzertās pudeles, kur pagadās. Tāpēc nekā cits neatliek, kā ieviest šo depozīta sistēmu paralēli esošai sistēmai, kura, starp citu, arī aizvien nav visur pieejama. Igaunijā arī šobrīd plāno ieviest otro – dalīto – vākšanas sistēmu.

Kāpēc tad Latvijā tā nenoietiek? Kāpēc nav redzams rezultāts?

Tāpēc, ka atbildīgās personas nespēj panākt solīti

Edgars Tavars aicina Dāvidu būt patriotiskākam un izvēlēties Latvijā ražotu produkciju.

Ir, ir jāpērk Latvijas prece! Tikai tā mēs attīstīsim savu valsti un labklājību!

Tajā pašā laikā jūs tērējat spēkus, lai brāļotos un būtu pie vienas siles kopā ar Latvijas Zemnieku savienību, lielajiem ražotājiem, kuru biznesa interesēs nepavisam nav rūpēties par dabu... Jums nelielas, ka jums ir slikti draugi?

Jā, ar lielajiem, industriālajiem zemniekiem mums nav pa ceļam. Bet Zemnieku savienībā pārsvarā ir mazie un vidējie zemnieki, kā arī bioloģisko un eko saimniecību zemnieki. Tikmēr ar Zemnieku saeimu, kur apvienojušies intensīvie, lieli zemnieki, man ir milzīgs un personīgs konflikts tāpēc, ka mani satrauc lauku miglošanu ar glifosātiem, kas var izraisīt vēzi, kā arī neonicotinoīdiem, kas iznīcina bites. Es aicinu viņus ierobežot šo miglošanu, taču viņi tā dēļ vērsās pret mani visās institūcijās. Ar Zemnieku saeimas ķimikāliju draugiem man nav pa ceļam, bet ar Zemnieku savienību varam atrast kopēju valodu un sadarboties tā, lai dzīvī īstenotu arī videi draudzīgas lietas vai vismaz nepieļautu videi nedraudzīgas aktivitātes.

Bet tik un tā – kā Zaļā partija var sadarboties ar Latvijas zemnieku savienību? Tur taču ir liela pretruna!

Jā, neslēpšu, ka daudzos jautājumos mums ir strikti atšķirīgs viedoklis. Taču esam izvēlējušies taktiku – problēmas risināt, sēžot pie viena galda, mēģinot vienoties un atrast kompromisus, nevis sēžot katrs savos ierakumos un publiski apmētājot viens otru ar rupjībām. Ja jūs zinātu, cik daudzas lietas ir īstenotas,

jo esam spējuši vienoties, cik daudzas lēmumus Zemkopības ministrija ir atsaukusi! Kaut vai tās pašas piejūras mežu kailcirtes. Mēs to spējam panākt tikai tāpēc, ka spējam sadarboties. Un tagad panācām arī bitēm kaitīgo ķimikāliju ierobežošanu Latvijā, bet palīdz ES valstu kolēģiem, kuri to aizliedza pavisam.

Piemēnīji bioloģisko lauksaimniecību. Manas domas par šādām saimniecībām ir tādas, ka tās izveidotas nabadzības dēļ – saimniecībai nav iespēju iegādāties vairāk zemes un tehnikas, tāpēc nespēj saražot tik daudz, lai konkurētu tirgū. Un tad, lai vispār kaut ko darītu, nodēvē sevi par bioloģisko lauksaimnieku.

Tā nav, man pašam ir pieredze savā bioloģiskajā saimniecībā. Ir otrādi.

Un tad vēl tās neskaitāmās pārbaudes un komisijas. Man kaimiņos ir viena tāda saimniecība. Tur cilvēki nevar normāli pastrādāt, jo visu laiku jāatskaitās visādām komisijām, cik ekoloģiski viņi ir!

Tur taisnība. Birokrācija gan ir pārāk liela un traucējoša. Bet bioloģisko saimniecību lielākā problēma ir tā, ka šai produkcijai nav stabila noieta tirgus.

Protams, jo kas tik dārgus produktus pērks?! Latvijā cilvēki ir nabagi un viņi izvēlēsies lētākos produktus.

Bet lētāki tie ir tāpēc, ka audzēti un ražoti milzīgos apjomos, izmantojot visādas ķimikālijas un piedevas, lai tikai palielinātu apjomus. Bet visvairāk mani tracina tas, ka Latvijā ražotus graudus, kas ir labākas kvalitātes, izaudzēti,

izmantojot mazāk ķīmijas, eksportējam, bet importējam un maizi cepam no krietni neveselīgākām izejvielām. Viss ir attieksmē.

Piemēram, Liepājas cietums ieslodzītajiem dod veselīgu pārtiku, bet skolās un bērnudārzos bieži vien to lētāko. Jā, Liepājas cietums izsludināja zaļo publisko iepirkumu (process, kā ietvaros valsts un pašvaldības iestādes cenšas iepirkt preces un pakalpojumus ar iespējami mazāku ietekmi uz vidi – *Kas Jauns*) un ieslodzītos ēdina ar ekoloģisku pārtiku, bet skolās dod sazin ko! Kas tas par murgu?! Kāpēc mēs paši saviem bērniem skolās nespējam nodrošināt veselīgu pārtiku, ja jau cietumos varam?

Uzzinot to, man bija šoks, un Liepāja šo kļūdu laboja – tagad arī Liepājas skolās ir un būs zaļais iepirkums. Mazie liepājnieki ēd veselīgi. Un domāju, ka tas ir viens no Zaļās partijas mērķiem – maksimāli iedzīvināt šo zaļo iepirkumu, lai visur – bērnudārzos, skolās – tiktu dota bioloģiska pārtika.

Bet kāpēc man ir jāpērk Latvijas zemes, kas ir trīsreiz dārgākas par leišu vai poļu zemenēm, turklāt – skābākas?!

Ir, ir jāpērk Latvijas prece! Tikai tā mēs attīstīsim savu valsti un labklājību! Es saviem bērniem mācu, ka ir jāpērk Latvijā ražota prece.

Jā, protams, tas ir ļoti skaisti un pareizi, ko stāsti, taču ir viens bet – totāla nabadzība! Cilvēki ir spiesti pirkt to lētāko, jo ēst pareizi un veselīgi viņi nevar atļauties!

Diemžēl tev ir pilnīga taisnība. Mēs tērējam miljonus, lai samaksātu citām industriālajām valstīm par tajās ražoto industriālo pārtiku, kurā pats velns zina, kas sagrūsts! Ar šo pašu zaļo iepirkumu mēs varam situāciju labot. Un, kad šai bioloģiskajai pārtikai būs stabils noieta, arī tai kritīsies cenas, ražošanas pieaugums, cilvēkiem būs darbs, viņiem nevajadzēs pamest Latviju un lasīt zemes Irijā, bet viņi atgriezīsies strādāt pašu zemē. Visi būs ieguvēji – ne tikai sabiedrība ēdis veselīgu pārtiku, bet arī vietējā tautsaimniecība attīstīsies. Cilvēkiem, kas darbojas bioloģiskajā lauksaimniecībā, būs vairāk naudas, viņi to vairāk tērēs, piemēram, kultūrai,

Zaļās partijas priekšsēdētājs un finanšu ministri Danu Reiznieci-Ozolu Latvijas sakopšanas talkā.

Domāju, ka mani ne tikai aizrāva zaļā domāšana, zaļie uzskati, kas vienlaikus ir nacionāli, bet viss, kas iespiedies no bērnības atmiņā par zaļajiem.

izglītībai... Tā attīstīsies visas jomas Latvijā. Tas taču ir tik loģiski un vienkārši! Pērkot savējo, tu atbalsti savas valsts ekonomiku, nevis citu!

Tas ir skaidrs. Pastāsti, kas ir zaļā domāšana? Vai nešķiet, ka tā ir milzu divkosība – piemēram, aizliegt dedzināt pērnās lapas, bet tajā pašā laikā līdzsāina, lai uzsilīdītu dzinēju, gaisu piesārņo daudz vairāk nekā visi uguns kuri kopā?

Man ir kāds pažiņa, kurš sevi sauc par zaļi domājošu. Un viņam ļoti patīk ceļot – vairākas reizes lido uz pasaules skaistākajām vietām baudīt dabu. Es viņam reiz teicu, lai padomā, kādu piesārņojumu videi ir radījuši šie viņa lidojumi... Kurš ir videi draudzīgāks un zaļāks, kurš videi rada mazāku kaitējumu – vai tas, kurš ar auto apceļo dzimto zemi, vai tas, kurš regulāri lido ar lidmašīnu, taču sauc sevi par zaļo? Un te ir vēl viens aspekts, kāpēc jāpērk vietējā ražojuma preces. Tāpēc, ka tās vismazāk piesārņojušas vidi.

Ir tāds jēdziens – oglekļa pēdas nospiedums. Tas ir kopējais siltumnicefekta gāzu

izmešu apjoms, kas rodas no precēm un pakalpojumiem to ražošanas un transportēšanas laikā. Piemēram, lai zemene no Itālijas, Spānijas vai Polijas nonāktu uz tava galda, tā ir vesta ļoti tālu, un tās transportēšanas rezultātā radītais vides piesārņojums jeb oglekļa pēdas nospiedums ir daudz lielāks nekā Latvijas zemei. Tātad – gudri izmantojot vides un klimata politikas instrumentus, mēs varam aizsargāt savu ekonomiku.

Jā, jā! Biju reiz kāda Francijas zinātnieka lekcijā, kurš teica, ka mētelis un uzvalks ir videi draudzīgāks apģērbs nekā apakšbikses un T kreklis. Tāpēc, ka tos mazgā teju vai katru dienu, patērējot ūdeni, elektrību un vēl lietojot veļas pulveri.

Tāpēc jau es runāju par šo oglekļa pēdas nospiedumu. Esmu parēļinājis, kādu es pats esmu radījis šo nospiedumu. Secinājums, ka viszaļākais ir tas, kurš nemazgā drēbes, negludina tās, nebrauc ar auto mašīnu un tā tālāk.

Zem tilta dzīvojošais bomzis ir viszaļākais no zaļajiem.

Tā sanāk. Taču šai lietai ir

jāpieiet ar veselo saprātu. Ir jādzīvo cilvēka cieņpilna dzīve, jāizmanto modernās tehnoloģijas, jāmacās, jāceļo. Mēs nevaram ierobežot elementāru higiēnu un prasības. Tajā pašā laikā pirms katras savas darbības jāpadomā ne tik ļoti, kāds tai ir oglekļa pēdas nospiedums, bet vispirms – vai man to patiesi vajag.

Vai nevar tā sajukt prātā? Nepietiek ar to, ka mums ir kaloriju skaitītāji, tagad būs vēl kaut kādi pēdu skaitītāji?

Protams, ka var nojūgties. Taču nevajag iet galējībās un katrai precei to rēķināt. Ja kāds vēlas vismaz vienreiz izrēķināt, es ieteiktu to izdarīt – internetā ir pieejami oglekļa pēdas nospieduma kalkulatori. Bet – vai jāskaita katru dienu? Tā jau ir pārmērība. Drīzāk ir jādomā, kādu labumu mēs ar to varam dot savai valstij.

Aizliegt gaismu...

Nē! Bet atļaut tirgot, piemēram, tikai tādu dzeramo ūdeni, kura ražošana, iepakojšana un transportēšana ir radījusi vismazāko oglekļa pēdas nospiedumu. Tas ir instruments, ar kuru, gudri izmantojot, mēs varam dot priekšroku pašmāju ražotājiem, kuru produkcija ir videi draudzīgāka. Ar šiem zaļajiem instrumentiem mēs varam aizsargāt savu tirgu un atbalstīt savus ražotājus. Šos instrumentus, ko atbalsta arī Brisele, mēs varam izmantot valstiski. Piemēram, tādējādi valsts iepirkumos pašmāju darba rokām un ražotājiem vienmēr būs priekšroka, tās ir elementāras nacionālās intereses. Esmu vienmēr iestājies un iestāšos par nacionālajām interesēm.

Nacionālās intereses? Kādā veidā tas darīts?

Piemēram, kad biju Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas parlamentārais sekretārs un Eiropas ministru padomē vadīju Latvijas delegāciju, bija viens smags jautājums, kas, manuprāt, galīgi nebija Latvijas interesēs. Es to bloķēju. Aizgāja tik tālu, ka no Eiropas zvānīja Latvijas valdībai ar lūgumu, lai izdara spiedienu uz mani, jo es ar savām aktivitātēm pārāk traucēju. Mani brīdināja, ka varot mani atlaist. Rezultātā vienas sēdes laikā Latvijai ietaupīju ap diviem miljoniem.

Es nesapratu – tad tevi atlaida?

Nē! Bet tas būtu manas

politiskās darbības augstākais karjeras punkts – ja mani atlaistu no darba tikai par to, ka es aizstāvu Latvijas intereses. Man katra nostrādātā diena amatā nav uzvara, man uzvara ir rezultāts. Un tādas uzvaras nevar sasniegt, ja turies pie amata. Tā valstij vispār neko nevar sasniegt. Un diemžēl tādi politiķi un ierēdņi mums ir ne viens vien, kam, nedod dieš, kāda asāka kustība būs jāveic, jo tā var zaudēt amatu. Tāpēc arī elementāru valsts pozīciju tur tik maz. Diemžēl.

No kurienes tu esi ar tādu zaļo domāšanu. Tev ir tikai 35 gadi, un tava paaudze vairāk ir patērētāja.

Mans tēvs savulaik bija pazīstams ar Vides aizsardzības kluba prezidentu Arvidu Ulmi. Bērnības draugi, savulaik pat padomju laikā pie Latvijas pirmā prezidenta Jāņa Čakstes pieminekļa salīkuši un dedzinājuši sarkanbalti sarkanās svēcītes, par ko uz pāris dienām tika iesēdināti... Bet Atmodas laikā tēvs, kā jau mākslinieks, zīmēja Tautas frontes plakātus. Un tas bija kāds 1992. gads, kad mums mājās nonāca Zaļās partijas programmas brošūra. Domāju, ka mani ne tikai aizrāva zaļā domāšana, zaļie uzskati, kas vienlaikus ir nacionāli, bet viss, kas iespiedies no bērnības atmiņā par zaļajiem, – Tautas atmoda. Sapratu, ka zaļš nav tikai dabas aizsardzība, bet gan daudz, daudz plašāks jēdziens. Ka tā ir arī nacionālā pašapziņa, rūpes par savu zemi, tautu, vidi...

Bet pati pirmā saskarsme ar zaļajiem man bija kādā 1989. gadā, kad jau sākās Atmoda. Man bija septiņi gadi, atceros, ka Penkules ielā, kur Rīgas Bieriņos dzīvoju, kā ierasts, nesu pāri ielai komposta kaudzē izbērt spaini ar kartupeļu mizām. Es tiešām neatceros, kā tajā laikā darbojās atkritumu izvešanas sistēma, bet mēs savu kompostu bērām tajā kaudzē, kur auga arī ķirbis. Nesu šo spaini, kā šodien atceros, gribēju vēl paspēt uz filmu *Kapteina Granta bērni*, kad pienāca kāds džeks ar suni un uzsauca: „Tu zini, ka te nedrīkst atkritumus mest?! Kur Tu dzīvo? Paņem savu spaini un nes atpakaļ! Un atceries, ka zaļie visu nokārtos!” Tas man tā iespiedās atmiņā... Un tagad es pats jau vairākus gadus vadu Zaļo partiju... [1]